

Eindverslag dr. Arjan Vliegenthart, formateur van een nieuw college van B en W van de gemeente Helmond (2014-2018)

1. Inleiding

Op 19 maart 2014 waren ook in Helmond verkiezingen voor de gemeenteraad. De SP kwam, zij het nipt, als grootste partij uit de bus. Fractievoorzitter Erik de Vries nam het voortouw in de informatiefase en leidde twee vertrouwelijke gespreksrondes met vertegenwoordigers van alle raadsfracties. Op 28 maart 2014 maakte hij bekend dat vijf partijen een coalitie wilden vormen: SP, CDA, VVD, Helmond Aktief en GroenLinks. Samen hebben zij 21 van de 37 zetels in de gemeenteraad. Ik ben vervolgens door deze partijen gevraagd om het formatieproces te begeleiden. Met als opdracht: help ons een Coalitieakkoord op te stellen en een college te formeren.

2. Besprekingen

De onderhandelaars waren:

SP: Erik de Vries en Nathalie van der Zanden

CDA: Frans Stienen en Margreet de Leeuw

VVD: Yvonne van Mierlo en Ellen Niessen

Helmond Aktief: Theo van Mullekom en Jan van Aert

GroenLinks: Antoinette Maas en Paul Smeulders

We zijn gestart op 28 maart en hebben in totaal zeven keer met elkaar gesproken in een tijdsbestek van een kleine vier weken.

In het eerste gesprek hebben we procedureafspraken gemaakt.

Het tweede tot en met het zesde gesprek ging over de inhoud van het Coalitieakkoord en over de samenstelling van het college. Aan het eind van het zesde gesprek, op woensdag 16 april 2014, heb ik kunnen vaststellen dat we eruit waren en op alle onderdelen tot overeenstemming waren gekomen. Het laatste gesprek vond plaats op dinsdag 22 april 2014 en ging onder andere over het inwerkprogramma van het nieuwe college.

3. Sfeer van de besprekingen

Alle partijen zijn zich ervan bewust dat de komende jaren financieel niet makkelijk zullen worden. Er stond al een stevige bezuinigingsronde voor de deur om de reeds ingeplande kortingen van de gemeentelijke middelen het hoofd te kunnen bieden. Daar komen de aanstaande decentralisaties, op het gebied van de jeugdzorg, de langdurige zorg en het participatiebeleid, nog bij. Deze decentralisaties gaan gepaard met stevige bezuinigingen die vanuit Den Haag op de gemeenten worden afgewenteld. Samen zorgen deze ontwikkelingen ervoor dat – nog meer dan anders – er spaarzaam met de financiële middelen moet worden omgesprongen.

Ik merkte dat bij alle onderhandelende partijen grote bereidheid bestond om er samen uit te komen. De gesprekken verliepen in een goede sfeer, ook als de meningen uiteen liepen. De verschillende onderhandelaars waren goed op de hoogte van elkaars wensen en pijnpunten. Ik stel vast dat er

uiteindelijk een Coalitieakkoord is opgesteld dat een voor iedereen aanvaardbaar pakket aan maatregelen bevat.

4. De portefeuillevverdeling en de nieuwe wethouders

Al in een vroeg stadium is tijdens de collegeonderhandelingen gesproken over de verdeling van de wethoudersposten en de bemensing ervan. Er bleek consensus te bestaan over het uitgangspunt dat het in tijden van bezuinigingen niet past om met een te groot college voor de dag te komen. Tegelijkertijd was iedereen het er ook over eens dat de geplande decentralisaties vragen om voldoende slagkracht in het college van B&W. Daarom is uiteindelijk gekozen voor een samenstelling waarin 6 wethouders samen iets meer dan 5 fte innemen; dat betekent nauwelijks uitbreiding ten opzichte van het vorige college dat tot aan de bestuurscrisis uit 5 fulltime wethouders bestond. Zo kunnen naar mening van de collegepartijen de voorliggende opgaven met voldoende menskracht ter hand worden genomen, terwijl het college ook laat zien dat voor een overdreven bezetting geen plaats is. De wethouderszetels worden ingevuld door Erik de Vries en Nathalie van der Zanden (SP), Frans Stienen en Margreet de Leeuw (CDA), Yvonne van Mierlo (VVD) en Paul Smeulders (GroenLinks).

Een speciale vermelding verdient hierbij de opstelling van Helmond Aktief. Deze partij levert geen wethouder, maar neemt wel als een volwaardige coalitiepartner deel. Tijdens de collegeonderhandelingen zijn er afspraken gemaakt over hoe dit in de praktijk vorm krijgt. Samen met de inhoudelijke inbreng van Helmond Aktief die in het collegeakkoord is terug te vinden en het feit dat op instigatie van deze partij er een wethouder komt die seniorenbeleid expliciet in haar portefeuille heeft, is een volwaardige deelname van Helmond Aktief gewaarborgd.

5. Betrokkenheid burgemeester

Volgens de Gemeentewet zijn de coalitiepartijen gehouden om het concept Coalitieakkoord voor te leggen aan de burgemeester. Dat ligt natuurlijk ook voor de hand, aangezien zij de komende vier jaar het college voorziet. Wij hebben het niet tot dit moment beperkt en de burgemeester al eerder in het proces uitgenodigd haar visie op het stadsbestuur met ons te delen. Dat vond plaats op maandag 7 april 2014. Op maandag 14 april heb ik haar als formateur een tussenstand gegeven van de onderhandelingen. Op woensdag 16 april was zij wederom aanwezig bij het gesprek met alle coalitiepartijen en hebben wij de burgemeester het toen bereikte concept Coalitieakkoord toegelicht.

6. Betrokkenheid niet-coalitiepartijen

Op donderdag 17 april 2014 heb ik de fractievoorzitters van de vijf partijen die niet deelnemen aan de nieuwe coalitie, een uitnodiging gestuurd voor een bespreking over het concept Coalitieakkoord. De nieuwe coalitie wilde hen namelijk in de gelegenheid stellen opmerkingen te plaatsen bij, en suggesties te doen op het bereikte akkoord. De coalitiepartijen waren bereid om het akkoord mogelijk naar aanleiding daarvan nog aan te passen, om zo een breder draagvlak in de gemeenteraad te krijgen.

De bespreking vond plaats op dinsdag 22 april. Ik sprak met de vijf fractievoorzitters af dat zij tot en met vrijdag 25 april schriftelijk konden reageren. Uiteindelijk heeft geen van de niet-coalitiepartijen van die mogelijkheid gebruik gemaakt. Daarmee kreeg het concept Coalitieakkoord een definitieve status.

7. Ten slotte

Op dinsdag 6 mei a.s. is de benoeming van de wethouders van het nieuwe college voorzien. Ik heb er alle vertrouwen in dat het een stabiel , gedreven en deskundig stadsbestuur voor Helmond zal zijn.

Graag wens ik hen daarbij alle succes!

Arjan Vliegenthart, 28 april 2014